Problema hotarului moldo-muntean din secolele XIV-XV în istoriografia română

Alexandru BEJENARU

În istoriografia națională, subiectul frontierei moldo-muntenești a cunoscut o vastă dezbatere în contradictoriu. Inițial, această frontieră era privită în literatura istorică locală ca fiind una obișnuită, lipsită de orice trăsături speciale față de hotarele cu alte state. Poziția respectivă era specifică pentru epoca cronicarilor moldoveni și munteni ai secolului XVII, precum și pentru opera lui Dimitrie Cantemir, persistând până la începutul secolului al XIX-lea.

Odată cu conștientizarea românilor din cele două Principate ca o singură națiune, existența în trecut a hotarului dintre Moldova și Muntenia punea problema interpretării acestuia în spiritul timpului. Pentru a sublinia calitățile speciale ale graniței moldo-muntenești, Petru P. Panaitescu reitera stabilitatea nemaipomenită a frontierei dintre cele două state, care s-ar fi menținut până la Unirea Principatelor Române din 1859; spre deosebire de el, Constantin Cihodaru accepta posibilitatea schimbărilor teritoriale între Moldova și Țara Românească, însă doar după un acord benevol între cei doi domni.

Contribuții semnificative în problema hotarului moldo-muntenesc aparțin lui Anton Paragină, care aprecia formarea acestei frontiere ca o înaintare treptată a controlului Țării Moldovei spre sud, culminând cu domnia lui Ștefan cel Mare și punerea sub controlul său a frontierei pe cursul Milcovului, însă nu toate concluziile propuse au fost acceptate în cadrul istoriografiei contemporane, Emil Lupu criticând tranșant unele dintre ele. Marian Coman susține că extinderea concomitentă – politică și demografică – din partea vestică a Țării Românești și partea de nord a Moldovei s-a desfășurat activ spre teritoriul mult mai puțin populat al Vrancei și al câmpiei Siretului Inferior după căderea dominației mongole. Ciocnirea acestor două mișcări a rezultat în formarea unui hotar comun favorabil, inițial, voievozilor munteni, iar contestarea status-quo-lui din partea domnilor Moldovei va genera rivalitatea îndelungată a celor două state în secolul al XV-lea.

Aceste viziuni, dar și contribuțiile altor cercetători în domeniu, demonstrează că istoriografia română la etapa actuală a generat un material bibliografic vast privind studiul constituirii și evoluției hotarului moldo-muntenesc, focusându-se, în același timp, pe analiza cazurilor concrete ale istoriei fortificațiilor și localităților din sudul Moldovei (Crăciuna, Soci, Putna etc.) și pe efectuarea cercetărilor arheologice în regiune.